

## Toespraak van Max Arpels Lezer tijdens de Nationale Holocaust Herdenking op 28 januari 2024

Mijn naam is Marcus Lezer, mijn ouders noemden mij Max.  
Ik ben geboren in 1936 in de Drentse hoofdstad Assen.  
Twee jaar later verhuisden wij naar de Maasstraat in Amsterdam Zuid.

In de zomer van 1942, speelde ik met vriendjes voetbal, op het pleintje in de straat.  
Een man liep op ons toe en kwam recht op mij af en greep mijn arm. Hij schudde mij door elkaar en snauwde: "Jij bent toch dat rot-joodje van nummer 58? We krijgen jullie nog wel."  
Dit was mijn eerste kennismaking met antisemitisme.

's Avonds vertelde ik het voorval aan mijn vader. Hij probeerde uit te leggen waarom wij joden allerlei dingen niet meer mochten en een gele ster op onze jas moesten dragen.

Enige weken na dit voorval ging ik, via mijn opa en oma onderduiken in Friesland.

Op zondagochtend ging ik met papa en mama naar het Centraal Station.  
Mijn vader bracht mij met de trein naar Apeldoorn.  
Van mijn moeder kreeg ik een paar dikke zoenen en aanwijzingen om mij netjes te gedragen.  
Zij zwaaide gedag met een wit zakdoekje. Het is het enige beeld dat ik van mijn moeder herinner.

In Friesland werd ik opgenomen in het gezin van Ype en Boukje Wetterauw in het dorp Tzummarum. Het gezin bestond uit heit en mem en Gerrit.  
Gerrit was een Rotterdammer, die daar verbleef sinds het bombardement op Rotterdam.

In de winter was het daar heel erg koud, zo koud dat de dekens van onze bedstee, waarin Gerrit en ik sliepen, aan de muur waren vast gevroren.

De jaren die volgden, waren de gelukkigste jaren van mijn jeugd.  
Ik sprak vloeiend Fries, zong uit volle borst het Friese volkslied en kon de taal lezen.  
Ik had geen benul meer van mijn joodse achtergrond en verdrongen waren mijn eerste vijf jaren.  
Ik was in Tzummarum Max Wetterauw, de zoon van de timmerman en Ype en Boukje waren mijn heit en mem en Gerrit was mijn broer.

Na vijf jaren kwam daar een eind aan.  
In het voorjaar van 1948 woonde ik weer bij mijn ouders in Amsterdam.  
Ik had grote problemen om mij aan te passen en verlangde naar het leven in Friesland.

Zeker nadat ik had vernomen dat mijn echte moeder en mijn oma en opa Arpels in Auschwitz en Sobibor waren vermoord. De Holocaust elimineerde de hele familie Arpels.  
Jaren later, eind 70-tiger jaren mocht ik officieel de naam Arpels aan mijn familienaam toe voegen.

De enquête resultaten van vorig jaar tonen een dramatisch gebrek aan holocaust kennis bij de Nederlandse jongeren. Op scholen wordt veel te weinig tijd aan de jodenvervolgving besteed.

Des te beangstigender is: het thans weer opkomend antisemitisme.  
Speelt de verschrikkelijke oorlog tussen Israël en Hamas hierin een rol? Alhoewel wij Nederlandse joden geen enkele invloed in Israël hebben, worden wij wel hierop aangesproken.

Het maakt mij en velen met mij angstig. Je kan je afvragen wanneer hebben wij dit eerder gezien.  
De dertiger jaren komen die terug??

Ik heb geen antwoord op deze vraag, u wel??